

Javaslat a
„[Kőkkultúra, Ördögtorony, Ördögcsuszda című érték]”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Fehérvári István(név)

.....(aláírás)
Cserépfalu,2015 szept.(település,dátum)
(P.H.)

I.
A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Fehérvári István
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Fehérvári István
Levelezési cím: Cserépfalu, Kossuth út 100.
Telefonszám: 49/950-714
E-mail cím: fehervaripista@gmail.com

II.
A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

- 1.A nemzeti érték megnevezése: Kőkkultúra, Ördögtorony, Ördögcsuszda
- 2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése: Cserépfalui Települési Értéktár
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Bükkalja területén a miocén korszakban 20-16 millió évvel ezelőtt lejátszódó vulkáni működés következtében került a felszínre a vidéket borító riolittufa.

A hosszan tartó vulkáni működés során 4-500 m vastagságú vulkáni kőzet borította be a vidéket. A kőzettakaró a szerkezeti mozgások következtében déli irányba megbillent, így jöttek létre az északi oldalon meredeken leszakadó, viszont a déli irányba enyhén lejtő platók, melyek a Bükkaljának jellegzetes arculatot kölcsönöznek. Később a tájat a természet pusztító erői tovább alakították, a vízfolyások átvágták magukat a riolittufa takarón, így szabdalódtak, kisebb egységekre a Bükkalja területén.

A kaptárkövek:

Bükkalja térsége régóta lakott, erre bizonyíték ép a falunk határában a Subalyuk barlangból előkerült 60-70 ezer éves neandervölgyi ősember leletek.

De az első komolyabb, mai napig fennmaradt, jól látható nyomot a kora népvándorlásban itt megjelenő népeiség hagyta, akik a Bükkalja 72 riolittufa tornyába 473 sziklafülkét faragtak.

E különleges földtani, régészeti, néprajzi értékeket képviselő sziklaalakzatok a kaptárkövek. A kaptárköveket a természet és ember közösen alkotta meg. A felszínformáló földtani folyamatok a tufa felszínébe mélyedő vízmosások a domboldalakat sziklás egészekre, különálló tornyokra szabdalták, létrehozták a mai felszínből kiemelkedő tufakúpokat. Ezekbe a képződményekbe a későbbi korok emberei fülkéket faragtak és így jöttek létre a kaptárkövek.

Ördögtorony, ördögcsúszda:

A Bükkalja területén található 72 kaptárkő egyik legjelentősebb kúpja a falunk határában található Ördögtorony.

Cserépfaluban, a Mész-tető oldalában az elmúlt évmilliók során a vulkáni tufákból kúp alakú sziklák preparálódtak ki a külső erők, elsősorban a víz és fagy hatására. Boros Balázs (1991) vizsgálatai szerint a köveket fedő leveles, enyhén gömbhéjas kéregnek fontos szerepe lehetett a kúpkövek környezetükhöz viszonyított kimagasodásában. Az Ördögtorony tufakúpja amely a kaptárkőképződés előrehaladott állapotát képviseli mintegy 8 méterrel emelkedik ki a hegylejtőtől, amelyhez már csak egy lealacsonyodott nyereggel kapcsolódik.

A közeli pusztuló kőzetlejtőt, melyet a cserépiek igen találóan Ördögcsúszdának neveznek – puha riolittufa alkotja, amely kis cementáltsági foka és nagy horzsakő tartalma miatt az erózióval szemben csekély ellenállást mutat. A csupasz kőzetfelszín kialakulásához valószínűleg a természetes erdőtakaró kiirtása is hozzájárult, amely felerősítette a meredek hegylejtőn amúgy is nagymértékű eróziós folyamatokat.

Az Ördögtorony mondái:

1. Az Ördögtorony helyén nagyon-nagyon régen egy szép nagy templom épült. Hívei azonban Istentől elrugaszkodott sátán-hívőkből állottak. Egyszer a Jóisten megharagudott, és éjfélkor, amikor mindenki a templomban volt és nagy harangzúgás közepette ünnepelték a sátánt, megdördült az ég, s a föld megnyílt: elnyelte a templomot emberekkel együtt.

Ma már csupán a torony áll ki a földből, s hirdeti az Isten hatalmát. Ha valaki arra jár – főként éjfélkor – hallhatja a harangzúgást, illetve a hívek buzgó imáját a szabadulásért.

2. Ahol most az Ördögtorony áll, régen malom volt. A Hór vize még ott folyt és hajtotta a malomkerekeket.

Egyszer az egri püspök rekvirálói kifosztották, és az átkozódó molnárt a következőkkel próbálták csillapítani: „Kérj segítséget az ördögtől!”. Kért is, meg is kapta. Ám ezután már nem volt rendes ember: mindig több és több vámot fogott le az örletésért.

Egyszer azonban egy szegény asszony egyetlen zsák búzájának lefogta a felét. A szerencsétlen asszony ekkor megátkozta a molnárt: „Süllyedj el a malmoddal együtt!”. Az átok megfogant, a malom elsüllyedt a tulajdonosával együtt, s a gonosz molnár azóta is csak öröl, öröl. Ezt addig kell csinálnia, amíg el nem jön érte az ördög, hogy elvigye a végítélethez.

3. Az Ördögtorony helyén valamikor malom állt, ott lakott a molnár is a családjával. Azonban az Ódor-várnál élő rablólovagok szemet vetettek rájuk, ki akarták rabolni őket. A molnár a családjával felmenekült a malom tornyába, míg a rablók fosztogattak. Később a zsványbanda lement a pincébe, s ott dorbézoltak, mulatoztak, dübögtek, míg csak bírtak.

A kis család fohászkodott, imádkozott az Úrhoz: veszejtse el a rablókat mentse meg őket. Így történt, hogy a malom egyszer csak süllyedni kezdett, lesüllyedt a föld alá, csak a tornya látszott ki, éppen ahol a molnárék bújtak meg.

Így menekültek meg az ártatlanok. Azóta, ha éjfélkor arra jár egy tiszta lélek, s fülét az Ördögtorony falához tartja, hallhatja a rablólovagok dübögését, dorbézolását.

Meg kell említeni azt a rendezvényt, mely minden évben idegenforgalmi látványosság az Ördögtoronynál, hiszen a nyári napfordulón „Sámánok” köszöntik a Nap éltető megújulását, az élet újjászületését.

A Kaptárkő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület 2009-től rendezi meg a Kaptárkövek teljesítménytúrát, valamint a Kaptárkő Trail terepfutó versenyt, amely alkalmanként érinti az Ördögtoronyt is.

Bükkaljai Kőkultúra, Kő út

Olyan megvalósult EU-s fejlesztés, mely a Bükkaljai települések (Bogács, Bükkzsérc, Cserépfalu, Cserépváralja, Noszvaj, Szomolya, Tard) kővel kapcsolatos természeti, építészeti, kulturális értékeit foglalja össze, fejleszti, mutatja be.

Ennek egyik kiemelt beruházása a cserépfalui Látogatópark, ahol bemutatásra kerül a Bükkaljai Kőkultúra, valamint a Subalyuki neandervölgyi ősember kiállítás is.

Kő út: az elmúlt években a bükkaljai kaptárköveket egy tematikus út, a bükkaljai Kő út fűzi össze, amelyet évről-évre egyre több látogató keres fel.

5. Indoklás a Települési Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték jelentőségének bemutatására:

A Bükkalja területén található 72 kaptárkő egyik legjelentősebb kúpjá a falunk határában található Ördögtorony, mely évmilliók során tufából preparálódott ki és 8 méter magasan emelkedik ki a hegylejtőből. Keletkezéséhez számtalan mese és monda kapcsolódik. Az Ördögtorony kaptárkő különleges földtani, régészeti és néprajzi értéket képvisel.

A fentiek alapján települési értéké nyilvánítása indokolt.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Az ördögtoronyoktól a patkónyomós kövekig (BNP kiadványa)

Tájak, korok, múzeumok könyvtára

Cserépfalu hét és fél évszázada

Kaptárkő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület honlapja

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: www.cserepfalu.hu/ertektar

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

2 db fénykép

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek.

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

Kőcultúra, Ördögtorony, Ördögcsuszda

1. Ördögtorony I.

2. Ördögtorony II.